

Terwijl Nederland de afgelopen jaren steeds verder verstrikt raakte in de stikstofcrisis, zat ondernemer Wouter Veer te broeden op de toekomst van de landbouw. Niet op een hightech oplossing voor de stikstofuitstoot, maar op het fundament van álle landbouw: het eigendom en de prijs van grond.

Allemaal eigenaar van de boerderij die ons voedt

Landbouwgrond moet weer **van ons** **allemaal** worden

TEKST MAARTEN VAN DER SCHAAF

Veer stelt dat de prijs van landbouwgrond in Nederland niet in verhouding staat tot de potentiële opbrengst van die grond. “Daardoor kunnen jonge boeren die een regeneratieve of biologische boerderij willen beginnen en zo de transitie in de landbouw kunnen vormgeven niet aan grond komen. Grond is simpelweg onbetaalbaar.”

Om uit deze impasse te komen moet grond volgens Veer weer gemeenschappelijk bezit worden, net als vroeger toen landbouwgrond tot de commons behoorde en tegelijkertijd niemand en iedereen toebehoorde. “We moeten af van het idee dat grond privébezit is. Dat proberen we met Lenteland: we willen met zoveel mogelijk mensen zoveel mogelijk boerderijen kopen en beschikbaar maken voor boeren die een regeneratieve boerderij willen beginnen.”

Wat doet Lenteland precies?

“We ontwikkelen regeneratieve gemeenschapsboerderijen. Dat zijn boerderijen die mede-eigendom zijn van mensen in de buurt, de gemeenschap dus, en waar regeneratief geboerd wordt. Dat wil zeggen dat de productie van voedsel gepaard gaat met het her-

stel en de versterking van de biodiversiteit en het opbouwen van het bodemleven, waardoor de bodem ook meer CO2 kan opnemen.”

Hoe komen jullie aan die boerderijen?

“Die kopen we.”

Maar dan zijn die boerderijen en die grond toch geen gemeenschappelijk bezit?

“Dat klopt, maar dat worden ze uiteindelijk wel. Voor elke Lenteland boerderij wordt een aparte coöperatie opgericht. Die coöperatie wordt eigenaar van de grond en de gebouwen en wordt bestuurd door Stichting Lenteland en de boeren die daar gaan wonen en werken. De aanschaf en de opstartkosten van de boerderij worden gefinancierd met een lening van Stichting Lenteland. Vervolgens geeft de coöperatie certificaten uit aan betrokken burgers,

**“ER ZIJN GENOEG MENSEN
DIE HUN GELD WILLEN
INZETTEN VOOR DE
TRANSITIE NAAR EEN
GEZONDE LANDBOUW”**

liefst in de omgeving van de boerderij. Zo worden steeds meer mensen mede-eigenaar van een boerderij in hun buurt en kan de coöperatie de lening aan Stichting Lenteland terugbetalen. Ten slotte kan Stichting Lenteland met het terugbetaalde geld weer een nieuwe boerderij starten en begint de cirkel weer van voor af aan. Ten minste, dat is de bedoeling.”

En, werkt dat?

“We ontwikkelen momenteel twee boerderijen, de Strackxhoeve in het Vlaamse Laakdal en Erve Kiekebos in het Gelderse Empe. De verkoop van certificaten van Erve Kiekebos is inmiddels gestart. In de komende drie jaar willen we 2,8 miljoen euro financieren. Momenteel staat de teller op 270.000 euro. Dus het begin is er.”

Hoeveel boerderijen kunnen jullie nu nog financieren vanuit Stichting Lenteland?

“Een stuk of drie, vier. Dan is het geld wel op. Maar we zijn in gesprek met een aantal vermogende mensen die de start van meer boerderijen volgens het Lenteland model mogelijk zouden willen maken. Uiteindelijk willen we in tien jaar tijd honderd boerderijen ontwikkelen.”

Is geld het grootste obstakel om grond vrij te kopen?

“Nee, want er zijn genoeg mensen die hun geld willen inzetten voor de transitie naar een gezonde landbouw. Momenteel is het vinden van geschikte percelen onze grootste uitdaging.”

En dat terwijl boeren moeten worden uitgekocht om stikstofruimte te creëren.

“Er wordt veel gepraat over het uitkopen van boeren, maar in de praktijk gebeurt het nog weinig voor zover wij dat kunnen overzien. Bovendien is het onduidelijk wat er met een boerderij gebeurt wanneer de provincie of bedrijven als Schiphol boeren uitkopen. Vaak is er helemaal geen plan voor. Wij pro-

WOUTER VEER:

**“WE MOETEN AF VAN
HET IDEE DAT GROND
PRIVÉBEZIT IS.”**

beren nu wel in gesprek te komen bij de provincies, onder meer bij de provincies Gelderland, Brabant en Limburg, maar vooralsnog is dat niet gelukt.”

Is het een tegenvaller dat het zo lastig is om aan boerderijen te komen?

“Ja, ik had verwacht dat het makkelijker zou zijn. Er komt weinig te koop en er is veel concurrentie: van conventionele boeren die moeten extensiveren om te kunnen overleven, van speculanten die hopen dat agrarische grond ooit bouwgrond wordt en van de grote stikstofvervuilers. Maar het ligt ook aan onze eigen criteria. We zoeken boerderijen met 10 tot 25 hectare landbouwgrond ruim boven zeeniveau en niet te ver weg van de bewoonde wereld, zodat er een afzetmarkt in de buurt is en we een korte voedselketen kunnen opzetten. Daarnaast moet er ook een woning op het erf staan voor de boeren die er aan de slag gaan. Vaak is dat niet het geval. Door de schaalvergroting van de afgelopen decennia zijn veel bedrijfswoningen verdwenen. Stoppende boeren hebben hun land aan de buurman ver-

kocht en de bestemming van hun huis omgezet naar wonen.”

Als je dat zo opsomt, lijkt het vinden van honderd boerderijen haast onmogelijk.

“Nou, ze zijn er wel hoor. Momenteel kijken we heel concreet naar twee boerderijen in Brabant en Limburg. En we hebben nog iets op het oog in Gelderland. Bovendien kunnen we die honderd boerderijen nu toch niet allemaal tegelijk financieren en ontwikkelen. We hopen dit jaar twee of drie nieuwe boerderijen te kunnen aankopen.”

De aankoop van boerderijen is slechts de eerste stap. Hoe zorgen jullie ervoor dat deze boerderijen vervolgens bloeiende ondernemingen worden?

“Dat valt of staat bij de selectie van de boeren. Lenteland zoekt boeren die niet alleen kennis hebben van agroecologische landbouw, maar ook echt ondernemers zijn. Mensen met creatieve ideeën om van hun bedrijf ook in economische zin een duurzaam succes te maken. Dat kan door te diversi-

Niels Moshagen en Jaap Fris van Erve Kiekebos (foto Jurjen Drenth).

Brent Slaets van Strackxhoeve.

fiëren: onze boerderijen zijn mede-eigendom van de gemeenschap en moeten dus ook toegankelijk zijn, daarom zou een boerderijwinkel, een pluktuin of de verkoop van groentepakketten uitstekend aansluiten. Ook kun je denken aan horeca of de verhuur van ruimten voor bijeenkomsten. Zolang het maar aansluit bij de waarden van Lenteland.”

In hoeverre zijn de boeren ook echt ondernemers? Ze zijn geen eigenaar van de boerderij, toch?

“Juridisch gezien is de coöperatie eigenaar van de boerderij en zijn de certificaathouders de economische eigenaren, maar de boeren beschouwen we niet als werknemers. Ik noem hen, om het drievoudig eigendomsmodel van Damaris Matthijsen te gebruiken, crea-

WOUTER VEER

Wouter Veer is oprichter van Pay for People, een dienstverlener voor uitzendbureaus. Na de verkoop van zijn bedrijf, richtte hij in 2014 ifund op, een impact investeringsfonds dat investeert in bedrijven die de duurzaamheidstransitie versnellen op het gebied van energie, water, grondstoffen en voedsel. In 2015 kocht ifund voormalig tropisch zwemparadijs Tropicana in Rotterdam en vestigde daar BlueCity, een hub voor de circulaire economie. In 2021 startte hij Stichting Lenteland dat regeneratieve gemeenschapsboerderijen ontwikkelt.

Meer info: www.lente.land

tief eigenaar. De Lenteland-boeren kunnen grotendeels hun eigen plan trekken. En als het goed gaat, krijgen ze ook een percentage van de winst. Je kunt dit model het beste vergelijken met directeuren van een BV die ook wat aandelen hebben in hun bedrijf.”

Slagen jullie erin om zulke ondernemende, idealistische boeren te vinden?

“We hebben tot nu toe voldoende kandidaten gehad, maar ik vind het wel spannend. Kijk, er zijn genoeg mensen die lekker op het platteland willen wonen en een mooie moestuin kunnen aanleggen, maar dit vraagt echt om ondernemerschap. Met Jaap Fris en Niels Moshagen hebben we op Erve Kiekebos bijvoorbeeld twee rasondernemers aan het roer staan. Ik heb er alle vertrouwen in dat we voor iedere boerderij de juiste mensen kunnen vinden.” ■

Maarten van der Schaaf zet zich in de rollen van schrijver, journalist, gespreksleider en facilitator in voor positieve maatschappelijke verandering. Hij is auteur van Drinkbare rivieren dat hij schreef met Li An Phoa, die tevens Activator is van het New Financial Forum.

“LENTELAND ZOEKT BOEREN DIE ZOWEL KENNIS HEBBEN VAN AGRO-ECOLOGISCHE LANDBOUW ALS ONDERNEMERS ZIJN”